

2000 YILINA DOĞRU
SANATLAR
SEMPOZYUMU

THE SYMPOSIUM OF
ARTS TOWARDS THE
YEAR OF 2000

istanbul

ARTS TOWARDS THE YEAR 2000

Albrecht ALEXANDER
(Alexandre Alexandre)

43, rue Saint Georges 43
Paris - 9 - FRANSA

ISTANBUL DEVLET GÖZEL SANATLAR AKADEMİSİ
24 - 28 EKİM 1977 / ISTANBUL

D. baş no = ^{ab}316
yer no = ^{ab}309

ÇEKÜL KÜTÜPHANESİ

DEMİRBAŞ NO. 06316

SINIFLAMA NO.

06309

BAĞIŞCI

GELİŞ TARİHİ

ALEXANDER A.

INTRODUCTION:

J'ai organisé ma troisième grande exposition internationale en 1975, mon troisième concours d'affiches artistiques de cinéma. Cela se passait au Palais de Chaillot dans le cadre du Premier Festival Cinématographique International de Paris. Plus de 300 affiches provenant de plus de 30 pays ont alors été présentées. Parmi ces affiches, des créations de Maîtres de réputation internationale. Un jury extrêmement sévère. Parmi ses 11 membres, Gilles de Bure, directeur de la Galerie d'Actualité du Centre National d'Art et de Culture Georges Pompidou, et Jean-Louis Bory, homme de lettre et éminent critique de cinéma. Mais aussi deux jeunes - je tiens toujours à connaître l'opinion des jeunes - un étudiant, fils d'une famille de la bourgeoisie aisée, et une étudiante, fille d'un journaliste communiste.

La grande surprise de ce concours: c'est un turc; Mengü Ertel, jusqu'alors inconnu dans la Métropole des Art, inconnu à Paris, qui décroche le Grand Prix pour sa superbe et dramatique affiche "La Passion de Jeanne d'Arc" de Carl Dreyer le plus célèbre film de ce grand cinéaste. Et c'est à l'unanimité que les 11 membres du jury lui décernent le Grand Prix.

J'ai alors décidé de réaliser enfin un rêve de jeunesse que des événements imprévus de ma vie avaient toujours empêché: faire un voyage à Istanbul.

Et j'ai eu ainsi la joie, le grand bonheur de découvrir par Mengü Ertel et ses amis, la merveilleuse ville d'Istanbul. Ce n'est pas une ville que l'on "visite". C'est avec prudence, avec curiosité, et très vite avec amour que l'on "découvre" Istanbul. Il faut aussi y être aidé, avec autant de discrétion que d'efficacité, pour éviter "de passer" à côté des beautés, des richesses, de la puissance créatrice de cette ville incomparable.

J'ai dû penser aux paroles du célèbre poète Français Lamartine: C'est là que Dieu et l'homme, la nature et l'art, ont placé ou créé de concert le point de vue le plus merveilleux que le regard puisse contempler sur terre".

C'est à Venise aussi que J'aime beaucoup, qu'il m'a fallu penser. Venise où j'ai séjourné plus de trente fois, aux quatre majestueux chevaux qui ornent la façade de la Basilique de San Marco, rapportés de Byzance par les Vénitiens, aux mosaïques de San Marco qui racontent la vie de Jésus et dont les plus anciennes, les plus belles, ne sont pas l'oeuvre des grands Maîtres de la peinture italienne, mais ont été créées par de modestes artisans que Venise avait fait venir de Byzance. En pensant encore à beaucoup d'autres choses, je me suis posé la question: Yaurait-il eu Venise sans Byzance. Et pour moi, il n'y a pas de doute, Istanbul dispose d'une situation géographique plus belle encore. Sa situation entre deux mers reliées par le Bosphore avec le golfe de la Corne d'Or est exceptionnelle, unique, reliant deux continents riches d'un passé de plusieurs cultures. Istanbul offre aux urbanistes et architectes pour le présent et l'avenir, d'énormes possibilités.

SYMPOSIUM : ARTS TOWARD THE YEAR 2000

Alexandre Alexandre

Les problèmes du graphisme urbain et architectural du présent et de l'avenir sont pour Istanbul d'une importance capitale. Istanbul doit conserver son identité.

"Arts toward the Year 2000!"

Comment dominer ce problème dont le noyau est une question primordiale: Impossible de trouver une réponse puisqu'il est même impossible de faire de suppositions ni jouer les prophètes.

N'oublions pas que notre vie est de plus en plus dominée par la technique et que celle-ci écarte/de plus en plus en même temps que la culture et la morale. Dans bien des pays, l'artisanat est déjà victime de l'industrialisation. Les artisans se sont trouvés privés par la machine de leur droit de créer et par conséquent de leur raison d'être. Les artistes subiront-ils le même sort? On a commencé déjà à "faire de l'art" - s'il est possible de s'exprimer ainsi - par des ordinateurs. De la musique aussi, et des films dessinés. Le pinceau et la palette du peintre, la plume du dessinateur, du graphiste, seront-ils bientôt chassés par l'ordinateur ou un autre instrument ultra perfectionné auquel manquera le feu sacré qui anime les créateurs, leur cerveau, autrement dit l'âme humaine? Malheureusement les urbanistes et les architectes doivent se plier de plus en plus aux exigences économiques et fonctionnelles qui, trop souvent ne sont qu'un prétexte à la réalisation de profits matériels. C'est pour cela que tant de belles villes sont de plus en plus gâchées par "d'énormes monstres de béton", que de beaux et vieux quartiers et de belles maisons témoins d'une culture et d'une tradition populaires, sont démolis et leurs infortunés habitants chassés hors de la Cité, exilés dans d'inhumaines casernes d'ortoirs concentrationnaires de banlieues éloignées. Souvent plantées dans un terrain vague, elles verront naître d'autres casernes du même genre. Ces ghettos sont en partie responsables délits; et même de la délinquance juvénile.

J'insiste sur le fait que je ne me dresse pas du tout contre un progrès justifié, mais contre un progrès hypocrite inhumain et contre la leideur.

Revenons à des réflexions sur Istanbul. Cette ville si riche en trésors architecturaux, artistiques et artisanaux, attend de se transformer en une cité qui réponde à toutes les données et exigences de notre époque. Ce souhait est absolument injustifié, Mais il porte en lui le danger, la menace d'un modernisation anarchique, malsaine et barbare, avec l'application de méthodes qui ont détruit le caractère, le charme de tant de villes et même de régions entières.

Istanbul doit garder son identité, son âme en même tant que son caractère si vigoureux et vivant où les monuments et témoins d'un passé glorieux ne doivent pas être plus ou moins réduits à l'état de momies.

C'est pour cette raison que les problèmes du graphisme urbain et du graphisme architectural du présent et de l'avenir, tenant compte du passé, sont pour Istanbul d'une importance primordiale. Cette ville, pont entre l'Europe et l'Asie, qui, de ce fait jouit d'une position géographique incomparable, devrait devenir une métropole internationale de l'art et de la culture. Ne pourrait-on y créer une sorte de parlement artistique? Parallèlement, ne pourrait-on créer une cité qui accueillerait artistes et artisans turcs en même temps qu'artistes et artisans étrangers? Il faudrait donner à ces formations toutes les chances de devenir un point de rencontre très fécond non seulement pour la Turquie mais pour le monde entier.

ALEXANDRE A.

2000 YILINDA SANATLAR

1975 yılında, aynı zamanda artistik sinema afişleri yarışması olan, üçüncü uluslararası büyük sergimi tertitledim. Bu olay, Birinci Paris Uluslararası Sinema Festivali çerçevesi içinde, Chaillot sarayında gerçekleşti. 30 dan fazla ülkeden gelen 300 ü aşkın afiş burada topluma sunuldu. Bu afişlerin içinde uluslararası değerdeki ustaların kreasyonları da vardı. Son derece katı bir jüri ki üyeleri arasında, Georges Pompidou Milli Sanat ve Kültür Merkezi, Aktüalite Galerisi direktörü, Gilles de Büre, Sinema eleştirmeni ve edebiyatçı, Jean-Louis Bory ve ayrıca iki genç bulunmakta idiler. Gençlerin kanaatlerini her zaman bilmeği isterim. Bu üniversiteli gençlerden birisi geçimini rahatlıkla sağlamış burjuvaziye mensup bir ailenin oğlu diğeri ise bir komünist gazetecinin kızı idi.

Yarışmanın büyük sürprizi, bir türk olan Mengü Ertel'in, bu daha sanat metropolünde bir meçhül olan, Pariste tanınmayan sanatçının, büyük sinema yönetmeni Carl Dreyer'in ünlü filmi "La Passion de Jeanne D'Arc" adına yaptığı muhteşem ve dramatik afişi ile Büyük Ödülü alması oldu.

Böylelikle, yaşantımda, önceden kestirilemiyen olayların engellediği bir rüyayı gerçekleştirmeye karar verdim: İstanbul'a bir gezi yapmak.

Ve böylelikle Mengü Ertel ve dostlarının sayesinde harika kent İstanbul'u keşfetmek sevincini ve mutluluğunu elde ettim. Bu sadece ziyaret edilecek bir kent değildir. İstanbul dikkatle, cüretle ve telaşlı bir sevgi ile keşfedilir. Güzelliklerin, zenginliğin ve yaratıcı kudretin, kenarından geçip gitmemek için etkileyici mülâhazalarla kişiye yardım edilmek gerekir. Tanınmış fransız şair Lamartine'nin sözlerini ister istemez hatırladım: İşte orada, Tanrı ile insan, doğa ile san'at, yer-yüzünde insan gözünün hayran olabileceği en şahane görüntüyü oluşturmuşlar veya ahenk ile yaratmışlardır.

Burada çok sevdiğim Venedik'i de hatırlamam gerekti. Venedikte belki otuz defadan fazla bulundum. Bu kentteki son Marco bazilikasının cephesini süsleyen dört şahane at buraya Bizanstan Venedikliler tarafından getirilmiştir. Yine Son Marco'daki İsa'nın yaşamını anlatan en eski ve güzel mozayikler, büyük italyan resim ustalarının yapıtları değildirler. Bütün bunlar Bizans'dan Venedik'e getirilmiş mütevazî ustalar tarafından yaratılmışlardır.

Böyle birçok şey düşünürken kendi kendime sordum: Bizans'sız Venedik olabilir miydi? Ve bana göre hiç şüphe yok ki İstanbulun ortaya koyduğu coğrafi durum çok daha güzeldir. Bu kentin konumu, üzerinde birçok eski kültürü barındıran iki kıtayı bağlayan iki deniz arasındaki Boğaziçi Haliç ile birlikte müstesnadır ve tekdir.

İstanbul Şehircilere ve Mimarlara, geçmişi ve bugünkü durumu ile geniş olanaklar sunmaktadır.

ALEXANDRE A.

SEMPOZYUM: 2000 YILINDA SANAT

"Bugünkü ve geleceğe dönük şehircilik ve mimarlık sorunları İstanbul için başlıca önem taşıyan konulardır. İstanbul kendini aynen korumalıdır."

Özü çok eski bir soru olan bu meselenin içinden nasıl çıkılır? Peygamberlerin işi karıştırılması ve boş faraziyeler yürütülmesi olanak dışı olduğu gibi bu soruya da bir cevap bulmak olanaksızdır.

Hatırdan çıkarmamak gerekir ki yaşamımız gün geçtikçe tekniğin egemenliği altına girmektedir. Bu ise sanatın yanı sıra kültürden ve moralden uzaklaşmamıza neden oluyor. Bir çok ülkede zanaat endüstrileşmenin kurbanı olmuştur bile. Zenaatkârlar, makine tarafından ellerinden yaratma hakları alınmış, başka bir deyimle varoluş nedenleri ortadan kaldırılmış bir durumda bulunmaktadır. Acaba sanatçıların kaderi de aynı mı olacak? Artık ördinatör ile sanat (bu şekilde belirtmek yerinde ise) imâl edilmeğe başlandı. Müzik, çizgi filmler, ressamın paleti ve fırçası, desinatörün ve grafikçinin kalemi eninde sonunda ya bir ordinatör ya da son derece geliştirilmiş ancak yaratıcılara, akıllarına bir başka deyişle insan ruhuna can veren kutsal ateşe sahip olmayan aletler tarafından yok edileceklerdir.

Malesef şehirciler ve mimarlar, çok defa malzemedan yararlanma bahanesi ile ekonomik ve fonksiyonel sıkıntılar altında eğilmek zorunda kalmaktadırlar.

İşte bu yüzdehdir ki birçok güzel kent betondan canavarlar haline dönüşerek ziyan olmuşlardır. Bir toplum geleneğinin ve kültürün tanıdığı olmuş olan eski ve güzel mahallelerdeki evler yıkılmış ve onların talihsiz sakinleri kentten kovulmuş, uzak banliyölerdeki toplama kampı yatakhanelerine sürülmüşlerdir. Genellikle başıboş arazilerde boy veren bu kışların yanıbaşında birçoklarının daha oluşacağı görülecektir.

Faydası kanıtlanmış ilerlemeye karşı olmadığını ısrarla belirtmek isterim, Ancak gayriinsani, aldatıcı hamlelere ve çirkinliğe kesinlikle karşıyım.

İstanbul hakkındaki düşüncelere yeniden dönelim. Bu san'at, zanaat ve mimari hazineler yönünden çok zengin olan kent, çağımızın bütün verilerine ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir şekle dönüşmeyi beklemektedir. Bu temenni bir ispatı gerektirir.

Fakat bu bir tehlikeyi de beraberinde getirmektedir: Barbarca, sağlıksız ve anarşi dolu bir modernleşmenin tehdidi yanısıra kuralların uygulanması, kentlerin güzelliğini, karakterini yok etmekte, bazan de bütün bir bölgenin tahrib olmasına yol açmaktadır.

İstanbul kendini ruhu ve karakteri ile birlikte aynen korumalıdır. Şanlı bir geçmişin tanıkları olan anıtların az veya çok mumyalaşmış hale getirilmemesine özen gösterilmelidir.

İşte bu nedenle günümüzün ve geleceğin kent planlamasına ve mimarlığına ilişkin problemleri, geçmiş zamanlar da dikkate alındığında, İstanbul için başta gelen önemi taşırlar. Asya ile Avrupa arasında ki köprü kentin, coğrafi durumu gereği, sanat ve kültürün, uluslararası bir metropolü haline gelmesi gerekir. Acaba burada bir artistik parlamento oluşturulamaz mı? Buna paralel olarak türk sanatçı ve zenaatçıların yabancı meslekdaşları ile birlikte bulunabilecekleri bir sité meydana

ALEXANDRE A.

getirilemez mi?

Sadece Türkiye değil bütün Dünya için, bu kuruluşlara, gelişebilecekleri ortamda bir buluşma noktası oluşturabilmeleri için bütün şansların verilmesi gereklidir.